5. Veroordeelt verweerster in de kosten van het proces.

Aldus gewezen en ondertekend te Luxemburg op acht juli negentienhonderdvijfenzestig.

Delvaux Trabucchi Strauß

Uitgesproken ter openbare terechtzitting, gehouden te Luxemburg op acht juli negentienhonderdvijfenzestig.

De Griffier,
A. Van Houtte

Voor de Voorzitter van de Eerste Kamer,
L. Delvaux

Conclusies van de Advocaat-Generaal Joseph Gand van 6 mei 1965[1]

Mijnheer de President, mijne heren Rechters,

Alfred Willame, van Franse nationaliteit, die deel had uitgemaakt van de vakbeweging en sinds 1950 lid was van de Economische en Sociale Raad in Frankrijk, is op 18 augustus 1958 in dienst getreden bij de E.G.A. Hij werd te werk gesteld bij de directie gezondheidszorg als chef van de afdeling sociale vraagstukken en documentatie, in de rang A-3. Anderzijds hield hij zich sinds november 1958 bezig met de oprichting van een personeelsvereniging van Euratom; door zijn collega's werd hij gekozen in de gemengde commissie, en sedertdien had hij zitting in het voorlopige personeelscomité alsmede in de paritaire commissie.

Bij het begin van de integratieprocedure gaf zijn directe chef, de heer Recht, de 13e april 1962 een strenge beoordeling over hem; in de periodes waarin de betrokkene daadwerkelijk zijn diensten aan de directie had verleend, beschikte hij noch over de kennis, noch over de geschiktheid vereist voor de behandeling van de problemen waarmede hij was belast, en dat nog wel op een terrein waarop alleen concrete handelingen, die goed zijn opgezet en doorgevoerd met initiatief en volharding, resultaten zouden kunnen opleveren. Hieraan moet direct worden toegevoegd, dat de vice-voorzitter van Euratom, de heer Medi, op dit rapport de volgende aantekening plaatste : „Niet akkoord met bovenstaand oor-

1 — Vertaald uit het Frans.

deel, in het bijzonder niet wat betreft de buitensporig strenge analytische beoordeling. Na de integratie zal het raadzaam zijn de dienst te reorganiseren".

Naar aanleiding van dit rapport heeft de integratiecommissie op 18 december 1962 Recht gehoord die, nadat hij het door verzoeker beklede ambt had omschreven, gedetailleerde kritiek leverde op de wijze waarop deze zijn functie uitoefende. Op 8 februari 1963 ging de commissie er toe over Willame te horen evenals de collega die hem assisteerde. Zij ontving van beide „partijen" stukken waarop wij nog zullen terugkomen, en vervolgens gaf zij op 19 februari een gemotiveerd advies volgens hetwelk Willame niet geschikt was voor de uitoefening van de werkzaamheden welke hem waren opgedragen; maar zij voegde eraan toe dat het tot aanstelling bevoegde gezag in overweging zou behoren te nemen hem in vaste dienst aan te stellen in de eerstvolgende lagere rang.

Nadat verzoeker op 3 april 1963 mondeling in kennis was gesteld van het voornemen van de Commissie van de E.G.A. om hem niet aan te stellen, heeft hij op 8 mei met verscheidene collega's een klacht ingediend tot herziening van de integratieprocedure. Op 30 mei werd hem medegedeeld dat op deze klacht afwijzend was beschikt. Er werden besprekingen, die nogal verward waren, gevoerd met het doel met hem een contract als tijdelijk ambtenaar af te sluiten. Deze besprekingen werden aangevangen, uitgesteld, hervat en ten slotte geheel opgegeven. Op 2 oktober 1963 werd aan Willame definitief medegedeeld, dat de Commissie besloten had zijn contract op te zeggen als gevolg van het ongunstige advies van de integratiecommissie.

Hij verzoekt U thans ten principale om de in deze brief neergelegde besluiten, waarbij hij niet werd geïntegreerd en waarbij hem ontslag werd gegeven, te vernietigen evenals de procedure, waarop deze besluiten steunen, voorts zijn integratie in de rang A-3, salaristrap 4, met terugwerkende kracht uit te spreken en om de Gemeenschap te veroordelen aan hem het achterstallige salaris te betalen, alsmede een bedrag van 150.000 Belgische franken als vergoeding voor door hem geleden onstoffelijke schade.

Hij onderwerpt tevens subsidiaire vorderingen aan Uw oordeel, die, als wij het goed begrijpen, strekken tot heropening van de integratieprocedure en tot veroordeling van verweerster om hem zijn salaris te betalen vanaf de beëindiging van zijn functie tot de datum waarop een nieuw besluit rechtsgeldig zal zijn genomen.

En nog meer subsidiair verzoekt hij, voor het geval de aangevallen besluiten niet zouden worden vernietigd, een schadevergoeding van 1.500.000 Belgische franken voor materiële schade en van 150.000 Belgische franken voor immateriële schade.

Gij zult een oordeel moeten uitspreken over twee middelen : de regelmatigheid van de procedure en de juistheid van het motief van de integratiecommissie, hetwelk de grondslag heeft gevormd voor het besluit van de Commissie van de E.G.A. Wij zullen deze achtereenvolgens aan een onderzoek onderwerpen.

A — Regelmatigheid van de procedure

De grieven, waarvan enkele reeds waren vervat in de administratieve klacht, zijn weliswaar talrijk, maar zij zijn van zeer ongelijke waarde.

1. Gij zult dadelijk die grief terzijde stellen, die hierop is gebaseerd, dat in strijd met artikel 110 van het Statuut geen enkele algemene uitvoeringsbepaling was vastgesteld na raadpleging van het personeelscomité en advies van het comité voor het Statuut ter zake van de integratieprocedure. Gij hebt inderdaad als Uw oordeel uitgesproken, dat dit artikel niet van toepassing is op deze procedure, die uitsluitend als overgangsmaatregel bedoeld is (zaak 26-63 — Pistoj — *Jurisprudentie,* Deel X, blz. 728 en 729).

Gij zult evenmin waarde hechten aan de kritiek of de constatering dat deze procedure, die ernstiger gevolgen kan hebben dan de tuchtprocedure, toch met minder waarborgen omgeven zou zijn dan deze laatste, doordat bij voorbeeld in de commissie geen enkele vertegenwoordiger van het personeel zitting heeft. Willame doet wat dit betreft een beroep zowel op het oude Statuut E.G.K.S. als op het Statuut van de ambtenaren van de Gemeenschappen van Brussel. Maar op deze wijze wordt de positie van het personeel, dat als gevolg van zijn vaste aanstelling het voordeel van het vaste en permanente karakter van het ambt geniet, verward met die van personeelsleden, die nog niet geïntegreerd zijn. Door het onderzoek van deze laatsten op te dragen aan een commissie, waarin alleen vertegenwoordigers van de administratie zitting hebben, is artikel 102 van het Statuut noch het Verdrag noch enig algemeen rechtsbeginsel geschonden.

Bij deze kritiek, die in werkelijkheid betrekking heeft op de opvatting zelf van de integratieprocedure, komen andere kritische opmerkingen die betrekking hebben op de wijze waarop te werk is gegaan. Willame is van oordeel dat de integratierapporten al naar gelang van de Instelling op verschillende wijze werden opgesteld, hetgeen de Commissie uitdrukkelijk betwist, en dat, bij gebreke van nauwkeurige criteria, de beoordelingen onderling niet met elkaar in overeenstemming waren. Maar wat kon de administratie anders doen dan zorgen voor een lijst, voldoende gedetailleerd om de beoordelaars te verplichten om de verschillende aspecten van de persoon van het personeelslid te waarderen? Wanneer het desondanks onvermijdelijk is dat sommigen milder zijn geweest dan anderen, kan men het, zonder een overmatig vertrouwen in de integratiecommissie te stellen, aan haar overlaten om de opmerkingen van de verschillende beoordelaars te nivelleren.

2. De grieven, aangevoerd naar aanleiding van het onderzoek door de commissie in het geval Willame zijn ernstiger. Hij brengt naar voren, dat deze Commissie, die bestond uit 9 leden, nu eens met 9 dan weer met 8 leden zitting heeft gehouden, terwijl er geen voorschrift is dat haar het recht geeft te beraadslagen bij afwezigheid van een of meer der ambte-

naren, die deel van de commissie uitmaken. Bij het nazien van de notulen blijkt inderdaad dat de heer Guazzugli Marini bepaalde zittingen niet heeft bijgewoond, in het bijzonder niet die van 19 februari 1963, tijdens welke door de aanwezige 8 leden een oordeel werd gegeven over het geval Willame. Maar hier is geen sprake van een onregelmatigheid. Uit het feit, dat er geen voorschrift is waarin de noodzakelijke meerderheid voor het geven van een advies is vastgelegd, hebt Gij afgeleid dat de enkele meerderheid voldoende was (arrest-Weighardt van 7 april 1965, *Jurisprudentie,* Deel XI, blz. 358) en wij weten dat deze in het onderhavige geval ruimschoots is bereikt.

Verzoeker wijst er vooral op dat de Commissie de rechten van de verdediging op verschillende punten heeft miskend; zij heeft hem niet de nodige tijd gelaten ter voorbereiding van zijn ondervraging; zij heeft uitspraak gedaan aan de hand van een onvolledig dossier, doordat zij haar advies heeft gegeven voordat zij van belangrijke stukken, die hij, naar hij had medegedeeld, zou deponeren, kennis had kunnen nemen; zij heeft de stukken waarnaar hij verwezen had om zijn vakbekwaamheid aan te tonen, niet onderzocht. Dit is inderdaad het meest netelige punt, dat een gevoel van onbehagen geeft.

Laten wij de zaak eens chronologisch nagaan, zoals deze kan worden gereconstrueerd. Op 5 februari 1963 ontving Willame de mededeling dat de Commissie op 8 februari zijn toelichting zou aanhoren. Pas op 7 februari kreeg hij gelegenheid kennis te nemen van 36 stukken, dit is ongeveer 150 bladzijden, die door Recht waren overgelegd en die volgens Willame slechts op een gedeelte van zijn ambtsbezigheden betrekking hadden, zodat deze stukken alleen rechtsgeldig zouden kunnen worden gebruikt, wanneer zij zouden zijn gecompleteerd. Bij het begin van zijn verhoor, op 8 februari, maakte hij op dit punt een voorbehoud, maar verklaarde hij wel in staat te zijn zijn opmerkingen te formuleren. Hij zegt ons thans dat deze termijn te kort was om zijn verdediging voor te bereiden, terwijl hij pas tijdens de zitting op de hoogte werd gebracht van de tegen hem ingebrachte bezwaren. De verwerende administratie antwoordt hierop dat de stukken, overgelegd door Recht, nota's waren, welke door verzoeker zelf waren opgesteld en dat hij dus in staat was daarvan snel kennis te nemen. Dit antwoord is om twee redenen niet geheel overtuigend : enerzijds ging het om nogal uiteenlopende stukken waarop Recht ongetwijfeld van plan was zich te beroepen om de onbekwaamheid van Willame aan te tonen, maar deze kon moeilijk de invloed bevroeden, die deze stukken op de ontwikkeling van de procedure zouden hebben; en anderzijds waren op enkele daarvan kritische aantekeningen geplaatst door Recht; verzoeker moest in ieder geval de tijd hebben om er kennis van te nemen en ze te weerleggen als hij daartoe in staat was. Welnu, het minste wat men kan zeggen, is dat de termijn van 24 uur daarvoor wel wat kort was.

Nadat bij zijn verhoor de voorzitter van de commissie hem erop had gewezen, dat het hem vrijstond aan deze instantie over te leggen alle stukken, die hij voor zijn zaak dienstig zou achten, heeft Willame

op 12 februari de commissie drie stukken doen toekomen en op 8 mei daarop volgende nog 85 andere stukken — in totaal 450 bladzijden — waarmee hij zijn bekwaamheid en de verschillende werkzaamheden welke hij had verricht wilde aantonen. Maar het ongunstige advies was reeds op 19 februari gegeven; hij legt er vervolgens de nadruk op, dat de commissie, daar zij hem geen termijn had gesteld voor deze produkties, geen uitspraak mocht doen alvorens kennis te hebben genomen van deze stukken, waarvan hij de overlegging had aangekondigd. Wat dit punt betreft kan men enige twijfel hebben. De zending van 12 februari, geadresseerd aan de voorzitter van de commissie, was aangeboden ter completering van zijn dossier en de administratie beroept zich natuurlijk op deze term. Wat de omvangrijke zending van 8 mei betreft, deze was gericht aan de Directeur-Generaal van de Administratie juist op de dag waarop verzoeker een administratieve klacht indiende tegen het advies van de commissie, waarvan hij officieus de strekking sedert een maand kende. Onder deze omstandigheden is het te begrijpen dat Euratom, in antwoord op een verzoek om toelichting Uwerzijds, heeft gesteld dat de integratiecommissie van deze stukken geen kennis behoefde te dragen, daar zij niet voor haar bestemd waren. Deze bewering is niet onwaarschijnlijk, maar zij zou overtuigender zijn, wanneer de Instelling niet nog in haar dupliek had beweerd, dat de stukken in kwestie door de integratiecommissie werkelijk waren onderzocht. Welke definitieve conclusie moet hieruit worden getrokken? In tegenstelling tot hetgeen verzoeker aanvoert, had hij op 7 februari niet de produktie van „talrijke stukken" aangekondigd, al had hij toen wel schriftelijk gewezen op het onvolledige karakter van het dossier wat betreft zijn werkzaamheden; de integratiecommissie was derhalve, rekening houdend met de termen van de zending van 12 februari, gerechtigd deze zending als de laatste te beschouwen en de procedure te sluiten. Zij had de bevoegdheid de procedure vervolgens weer te openen zolang de Commissie van Euratom nog geen definitieve beslissing had genomen, maar zij was daartoe niet verplicht.

Anderzijds heeft Willame tijdens zijn verhoor gezinspeeld op de wekelijkse berichten, die onder zijn leiding werden opgesteld, en op het sociale kaartsysteem, waartoe hij het initiatief heeft genomen, maar de Commissie was niet verplicht zich deze stukken te verschaffen; het was aan verzoeker deze over te leggen, wanneer hij dit dienstig zou oordelen.

Ten slotte de laatste grief. Nadat de commissie de heer Recht, de opsteller van een ongunstig rapport, had gehoord, heeft zij het niet nodig geoordeeld de vice-voorzitter Medi, die schriftelijk had vastgelegd het niet eens te zijn met de analytische beoordeling in dit rapport, te horen. Men kan het betreuren, maar dit feit lijkt noch een vormverzuim, noch een schending van de rechten van de verdediging te vormen.

De slotsom is dat de wijze waarop het onderzoek voor de integratiecommissie heeft plaatsgevonden, zoals wij reeds eerder opmerkten, een gevoel van onbehagen geeft, maar op geen enkel punt constateren

wij een uitgesproken verzuim in de procedure; wij kunnen dus het middel niet als gegrond beschouwen.

3. De kritiek heeft verder betrekking op feiten, die hebben plaatsgehad na het advies van de integratiecommissie. Willame beklaagt zich erover dat hij van dit advies pas in kennis is gesteld op 3 april 1963 tegelijk met het ontslagbesluit. Dit is echter heel normaal, daar dit advies bestemd was voor de Euratom-Commissie en dus eerst aan de betrokkene behoefde te worden medegedeeld tegelijk met het besluit van deze Commissie.

Overigens zou de kennisgeving onvolledig zijn geweest, daar zij geen aanduiding inhield met betrekking tot zijn eventuele integratie in een lagere rang. Maar al is het volgens artikel 102 de taak van de integratiecommissie om de geschiktheid of ongeschiktheid van het personeelslid om de werkzaamheden, welke hem zijn opgedragen, uit te voeren, te beoordelen, en al is de Euratom-Commissie aan haar ongunstig advies gebonden, toch behoort het tot de uitsluitende bevoegdheid van de Euratom-Commissie om te zeggen of er aanleiding is, in dit geval, tot aanstelling in een lagere rang over te gaan. In een advies van de integratiecommissie op dit punt voorziet het Statuut niet; indien zij dit geeft, is degene, voor wie het bestemd is, geenszins verplicht hiervan kennis te geven aan het personeelslid in kwestie.

Het is dan ook overdreven om het voor te stellen alsof het ontslagbesluit onvoldoende of onjuist gemotiveerd is, omdat de slotalinea van het advies van de integratiecommissie er niet in is opgenomen.

B — Juistheid van het door de Commissie aanvaarde motief

De beslissing is gegrond op het ongunstige advies gegeven op grond van artikel 102, waardoor het tot aanstelling bevoegde gezag is gebonden. Willame betwist dus met zijn tweede middel het advies van het raadgevend orgaan.

Gij kent de bewoordingen van dit advies. De commissie merkt allereerst op dat, ook al onttrekt de functie van vertegenwoordiger van het personeel, welke de belanghebbende heeft vervuld, zich uiteraard aan haar beoordeling, er ten gunste van het personeelslid rekening moet worden gehouden met de invloed welke deze cumulatie noodzakelijkerwijs medebrengt ten nadele van zijn prestaties in zijn ambt.

Vervolgens verwijt zij Willame, na erkend te hebben dat hij „een zekere geschiktheid bezat om de sociale vraagstukken te behandelen", bepaalde leemten met betrekking tot zijn bekwaamheid in de zin van initiatief en verantwoordelijkheid, en tot zijn geschiktheid om aangevangen werkzaamheden grondig door te voeren en op deze gronden baseert zij haar stelling dat hij niet geschikt is voor de functie van afdelingschef.

De kritiek die Willame heeft op dit advies, hetwelk volgens hem onjuist, onvoldoende en onvolledig gemotiveerd is, heeft betrekking op twee punten.

1. In de eerste plaats zou de commissie, terwijl Willame sedert 1959 een belangrijke rol speelde in de organen van vertegenwoordiging van het personeel, in het geheel geen rekening hebben gehouden met de belangrijkheid en de hoedanigheid van die bezigheden, onder voorwendsel dat deze zich aan haar beoordeling onttrokken. Hiermede zou zij artikel I van bijlage II van het Statuut hebben geschonden. Zij had ten minste moeten onderzoeken, welk deel van zijn tijd verzoeker kon wijden aan zijn werkzaamheden bij de directie Gezondheidszorg, om te verifiëren welke precies, naar verhouding, de prestaties van verzoeker in diens administratieve functie waren. Zij zou overigens eveneens rekening hebben moeten houden met die werkzaamheden om zijn bekwaamheid en gedrag in de dienst te waarderen.

Het komt ons voor dat Willame zich vergist in de strekking van artikel I van bijlage II van het Statuut. Wanneer in dit artikel wordt bepaald, dat „de functies der leden van het personeelscomité worden beschouwd als een der taken die zij in hun Instelling moeten verrichten", dan wil dit zeggen dat die functies hem, bij noodzakelijke samenloop, vrijstellen van hetgeen normaal hun administratief werk zou zijn; maar de leden van het personeelscomité zijn bij de uitoefening van deze functies volkomen onafhankelijk van hun directe chefs, die geen oordeel mogen uitspreken over de wijze waarop zij hun mandaat vervullen. Elke andere oplossing zou aan de autonomie van de vakorganisaties afbreuk doen.

Dezelfde redenering geldt voor de integratiecommissie. Het is heel verstandig dat zij zich onbevoegd verklaard heeft om een oordeel uit te spreken over de wijze, waarop Willame de functie van vertegenwoordiger uitoefende, en zich in haar beoordeling heeft beperkt tot zijn geschiktheid in het ambt dat hij bij de Directie Gezondheidszorg bekleedde. En zij heeft terecht gewezen op artikel I van bijlage II door naar voren te brengen, dat, als deze cumulatie noodzakelijkerwijs een vermindering van zijn prestaties medebracht, Willame hiervan geen verwijt kan worden gemaakt. Het komt ons derhalve voor dat dit eerste punt van kritiek terzijde kan worden gesteld.

2. Willame komt ook op tegen de beoordeling door de commissie van zijn geschiktheid. De bewoordingen, die wij in herinnering hebben gebracht, tonen aan dat wij hier te doen hebben met een van die gevallen, welke vrij dikwijls bij het geven van vaste aanstellingen voorkomen, waar het niet gaat om een of meer concrete feiten, maar om een karakterfout, een gebrek aan intelligentie of eenvoudigweg een onvermogen om zich aan te passen bij de functie waardoor men ongeschikt is voor het ambt, dat men vervult. Volgens een vaak gebruikte formule is de commissie geroepen om over het personeelslid een veelomvattende waardebeoordeling te geven.

Om het oordeel van de commissie over hem te ontzenuwen, wijst Willame er op, dat zijn werk nimmer ongunstig beoordeeld is; het bijzonder strenge rapport van Recht en zijn verandering van houding kunnen slechts verklaard worden doordat verzoeker in 1961 in zijn hoe-

danigheid van vertegenwoordiger van het personeel een standpunt heeft moeten innemen dat tegengesteld was aan dat van zijn directe chef. Daaruit is een animositeit ontstaan welke aan de autoriteiten van de Instelling bekend was en waarvan zou blijken uit een persoonlijke brief die hij overlegt.

Euratom betwist uitdrukkelijk dat de organisatie van het personeel betrokken zou zijn bij het verschil van inzicht, waarnaar Willame verwijst, en betoogt dat Recht van het begin af aan zijn ontevredenheid zou hebben geuit over de onbekwaamheid van verzoeker. De twee stukken, waarop de Instelling een beroep doet, zijn des te minder overtuigend, omdat Recht nog in november 1961, bij een reorganisatie van de dienst waarbij Willame betrokken was, ontkend had dat dit een strafmaatregel was voor een dienstfout. Daarentegen blijkt uit talrijke stukken die door hem aan de commissie zijn overgelegd, dat hij slechts een zeer middelmatige indruk had van zijn directe medewerker ook al maakte hij zijn ontevredenheid nauwelijks kenbaar.

Bovendien, hoe ook de betrekkingen tussen directeur en afdelingschef zijn geweest, de enige kwestie is de juistheid en de gegrondheid van het oordeel van de integratiecommissie. Welnu, men is wel gedwongen vast te stellen, dat het dossier, en in het bijzonder de stukken, overgelegd door Recht, dit oordeel ondersteunen. Het is niet zo dat verzoeker in het geheel geen intellectuele kwaliteiten zou hebben, waarbij komt een zekere geschiktheid om sociale vraagstukken te behandelen. Maar zonder twijfel bezit hij niet de hoedanigheden die nodig zijn voor de uitoefening van de functie van afdelingschef in een administratieve eenheid. Gij zult dit dossier samengesteld uit stukken van zeer verschillende aard lezen en Gij zult daaruit ongetwijfeld evenals wij de indruk krijgen dat de fout hier geweest is om aan een man, die aanleg heeft voor „public-relations" en een uitstekend vulgarisator is, werkzaamheden toe te vertrouwen, die bestonden uit het verzamelen van statistische gegevens over het risico van radioactiviteit, het opstellen van een programma voor beroepsopleiding of het analyseren van de schadevergoedingsregelingen voor werkkrachten die blootgesteld zijn aan het risico van radioactiviteit. Recht heeft voor de commissie een langdurige toelichting gegeven over de onbekwaamheid van zijn medewerker en de kritiek, die ten aanzien van Willame is geuit, wordt door de door hem overgelegde 450 bladzijden aan stukken — welke niet aan de commissie zijn overgelegd, maar die in Uw dossier berusten — niet weerlegd.

Ten slotte is er niets dat het oordeel van de integratiecommissie ontzenuwt en Willame beweert derhalve ten onrechte dat het ontslagbesluit gebaseerd is op een onvoldoende en onjuiste grond. Zijn verzoek tot vernietiging moet derhalve worden verworpen.

Hij verwijt weliswaar ook aan Euratom dat zij, onafhankelijk van de besluiten, waarvan hij de rechtmatigheid betwist, dienstfouten, welke haar verantwoordelijkheid medebrengen, heeft gemaakt bij de besprekingen, die tussen partijen hebben plaatsgevonden na het ongunstige advies van de integratiecommissie. Er werden besprekingen gevoerd om

te komen tot het sluiten van een tijdelijke overeenkomst, die, zoals bekend, tot niets hebben geleid. Partijen zijn het niet eens over de omstandigheden waaronder zij zijn gevoerd en over de verantwoordelijkheid voor de mislukking ervan. Maar dit doet er weinig toe. Willame kon niet worden geïntegreerd en Euratom had hem kunnen ontslaan, zodra het advies van de commissie tot stand was gekomen. Ook al zijn de besprekingen onvruchtbaar geweest, zij hebben het ontslag slechts vertraagd en zij hebben verzoeker dus geen enkele schade kunnen berokkenen.

Wij concluderen :

— tot verwerping van het beroep van Willame;
— en tot verwijzing van elk der partijen in haar eigen kosten, overeenkomstig artikel 70 van het Reglement voor de procesvoering.